

Perspektif

Hürmüz Boğazı Krizi: Küresel Ekonomide Enerji Şoku ve Sistemik Kırılganlıklar

Prof. Dr. Murat Aslan

Nisan 2026

Hürmüz Boğazı Krizi: Küresel Ekonomide Enerji Şoku ve Sistemik Kırılganlıklar

Prof. Dr. Murat Aslan

COPYRIGHT © 2026

Bu eserin bütün hakları saklıdır.

Bu eser İRAM'dan yazılı izin alınmadan elektronik veya mekanik yollarla çoğaltılamaz. Metnin dijital versiyonu için <https://www.iramcenter.org> adresini ziyaret ediniz.

Dijital kopya bu siteye aktif link verilerek kısmi olarak paylaşılabilir.

Burada ortaya konulan görüşler öncelikli olarak yazara aittir ve İRAM'ın kurumsal görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İRAM | İRAN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Bulvarı

32. Cad. Moment Beştepe Plaza

No: 1 Kat: 10/158-159

Yenimahalle/Ankara /Türkiye

Tel: +90 506 354 87 60

e-posta: info@iramcenter.org

www.iramcenter.org

İÇİNDEKİLER

Temel Çıkarımlar | 4

Key Takeaways | 5

6 | یافته های کلیدی

Giriş | 7

Körfez Bölgesi Ülkelerinin Enerji Pozisyonu | 7

Hürmüz Boğazı Tıkanması ve

Küresel Ekonomiye Aktarım Mekanizması | 11

Sonuç | 25

Kaynakça | 27

Hürmüz Boğazı Krizi: Küresel Ekonomide Enerji Şoku ve Sistemik Kırılganlıklar

Temel Çıkarımlar

- Hürmüz Boğazı'nın kapanması küresel enerji arzının yaklaşık %20'sini etkileyerek tarihsel ölçekte bir arz şoku yaratmıştır.
- Petrol piyasasında oluşan 13 milyon varil/gün arz açığı kısa vadede telafi edilememektedir.
- LNG piyasası, ticaretin en az esnek segmenti olması nedeniyle şoktan orantısız şekilde etkilenmektedir.
- Enerji şoku finansal piyasalar, dış denge ve reel sektör kanalları üzerinden çok katmanlı bir etki üretmektedir.
- En yüksek kırılganlık enerji ithalatçısı sanayi ekonomileri, finansal olarak kırılgan gelişmekte olan ülkeler ve işçi döviz gelirlerine bağımlı ekonomilerde gözlenmektedir.
- Kriz, küresel ekonomik sistemde yapısal bir dönüşüm sürecini hızlandırmaktadır.

The Strait of Hormuz Crisis: Energy Shock and Systemic Vulnerabilities in the Global Economy

Key Takeaways

- The closure of the Strait of Hormuz has created a historic supply shock, affecting nearly 20% of global energy flows.
- The oil market is currently facing a supply shortfall of approximately 13 million barrels per day, which cannot be compensated in the short run.
- The LNG market, as the least flexible segment of global energy trade, is disproportionately affected by the disruption.
- The energy shock generates multi-layered effects through financial markets, external balances, and real economic activity.
- The most vulnerable economies include energy-importing industrial countries, financially fragile emerging markets, and remittance-dependent economies.
- Refinery mismatches and disruptions in energy flows amplify the shock in refined product markets, contributing to a broader structural transformation of the global economic system.

بحران تنگه هرمز:

شوک انرژی و آسیب‌پذیری‌های ساختاری در اقتصاد جهانی

یافته‌های کلیدی

- انسداد تنگه هرمز با تحت‌تأثیر قرار دادن حدود ۲۰ درصد از عرضه جهانی انرژی، شوکی کم‌سابقه در سمت عرضه ایجاد کرده است.
- شکاف عرضه در بازار نفت، در حدود ۱۳ میلیون بشکه در روز، در افق کوتاه‌مدت عملاً قابل جبران نیست.
- بازار گاز طبیعی مایع به دلیل انعطاف‌پذیری بسیار محدود، بیش از سایر بخش‌ها از این شوک تأثیر می‌پذیرد.
- شوک انرژی از مجاری مختلف از جمله بازارهای مالی، تراز پرداخت‌ها و بخش واقعی اقتصاد، آثار چندلایه و گسترده‌ای بر جای می‌گذارد.
- بیشترین میزان آسیب‌پذیری در اقتصادهای صنعتی و اردکننده انرژی، کشورهای در حال توسعه با شکنندگی مالی و اقتصادهای متکی به درآمدهای ارزی حاصل از حواله‌های کارگران مهاجر مشاهده می‌شود.
- این بحران، روند دگرگونی‌های ساختاری در نظام اقتصاد جهانی را تسریع کرده است.

Giriş

28 Şubat 2026'da ABD ve İsrail'in İran'a yönelik geniş çaplı saldırılarıyla başlayan savaş, kısa sürede küresel ekonomi üzerinde çok boyutlu etkiler yaratan sistemik bir krize dönüşmüştür. Savaşın özellikle Basra Körfezi ve Hürmüz Boğazı çevresinde yoğunlaşması, küresel enerji arzının önemli bir bölümünü etkileyen kritik bir jeoekonomik kırılma yaratmıştır. Hürmüz Boğazı'nın fiilen kapanmasıyla birlikte günlük yaklaşık 21 milyon varillik petrol ve önemli miktarda LNG akışı kesintiye uğramış bu durum enerji piyasalarında bir arz şokuna yol açmıştır.

Bu şokun etkileri yalnızca enerji fiyatları ile sınırlı kalmamış, küresel üretim, ticaret ve finansal sistem üzerinde zincirleme etkiler yaratmıştır. Özellikle enerji arzındaki kesintilerin, rafinaj kapasitesi ve ürün kompozisyonu üzerindeki etkileri, ham petrol fiyatlarındaki artıştan daha güçlü bir biçimde rafine ürün piyasalarında hissedilmiştir. Nitekim jet yakıtı ve dizel gibi ürünlerde gözlenen fiyat artışları, klasik arz şoklarının ötesinde yapısal bir dengesizliğe işaret etmektedir.

Savaşın uzaması halinde bu olumsuz eğilimlerin daha da derinleşeceği, büyüme performansının zayıflarken enflasyonist baskıların güçleneceği değerlendirilmektedir. Özellikle enerji piyasalarındaki belirsizlik ve arz kesintilerinin devam etmesi, petrol piyasasında normalleşmenin kısa sürede sağlanamayacağına işaret etmekte ve bu sürecin orta vadeye yayılabileceğine yönelik beklentileri güçlendirmektedir.

Bu çalışma, söz konusu krizi yalnızca bir enerji arz şoku olarak değil fiziksel akış kesintileri (*chokepoint disruption*) üzerinden küresel ekonomi geneline yayılan çok katmanlı bir aktarım süreci olarak ele almaktadır. Bu çerçevede analiz, birincil (doğrudan) ve ikincil (dolaylı) etkiler ayrımı üzerinden ilerlemekte ve enerji piyasalarında başlayan şokun finansal sistem, dış denge, reel sektör ve beklenti kanalları aracılığıyla nasıl genişlediğini incelemektedir.

Körfez Bölgesi Ülkelerinin Enerji Pozisyonu

Körfez Bölgesi, küresel enerji sisteminin merkezinde yer almakta olup bu konum yalnızca sahip olduğu rezerv büyüklüğünden değil üretim ve ihracatın yüksek coğrafi yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bölgenin ekonomik ve enerji yapısını anlamak, savaşın küresel etkilerini analiz edebilmek açısından kritik bir başlangıç noktasıdır.

Tablo-1: 2024 yılı Körfez Bölgesi temel ekonomik göstergeler.

	GSYİH (Milyar USD)	Kişi Başı Gelir (USD)	Nüfus (Yüzbin kişi)	Petrol İhracat Geliri (Milyon USD)	Doğalgaz İhracat Geliri (Milyon USD)
Bahreyn	47,1	29.635	1.590	9.056	-
BAE	552,3	50.275	10.986	77.655	1.570
Irak	279,7	6.075	46.042	100.970	-
İran	475,2	5190	91.567	46.775	5.710
Kuveyt	160,2	32.720	4.897	68.900	-
Umman	107,1	20.285	5.282	28.200	6.720
Katar	219,2	76.690	2.858	25.550	56.900
S. Arab.	1239,7	35.120	35.300	223.370	-
Toplam	3080,5	15.515	198.522	581.135	70.900

Kaynak: Dünya Bankası, World Development Indicators (2026)¹; OPEC, Annual Statistical Bulletin 2024; International Energy Agency, World Energy Outlook 2025

Tablo-1’de yer alan veriler, bölgenin yaklaşık 3,1 trilyon dolarlık ekonomik büyüklüğe sahip ve enerji gelirlerine yüksek derecede bağımlı olduğunu göstermektedir. Ancak bu yapı homojen değildir. Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi ülkelerde kişi başına gelir 50.000 doların üzerindeyken İran ve Irak gibi ülkelerde bu değer belirgin biçimde daha düşüktür. Bu farklılaşma, enerji zenginliğinin tek başına refah sağlamadığını; nüfus, yaptırımlar ve ekonomik yapı gibi faktörlerin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte bölge ekonomilerinin ortak özelliği, milli gelirin büyük ölçüde petrol ve doğalgaz ihracatına dayanmasıdır. Petrol tarafında Suudi Arabistan, Irak ve BAE öne çıkarken doğalgaz tarafında Katar belirleyici aktördür. Bu durum, küresel enerji fiyatlarındaki dalgalanmaların bölge ekonomilerine doğrudan ve hızlı biçimde yansımaya neden olmaktadır.

1 Dünya Bankası, *World Development Indicators* (2026), <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Tablo-2: 2024 yılı Körfez ülkeleri petrol göstergeleri.

Ülkeler	Petrol Rezerv (Milyar Varil)		Ham Petrol Üretimi ve İhracatı (Bin v/g)		Toplam Petrol İhracatı ⁽²⁾ (Bin v/g)	
	Rezerv Miktarı	Küresel Pay (%)	Ham Petrol Üretim (Bin v/g)	Küresel Pay (%)	İhracat (Bin v/g)	Küresel Pay (%)
A. Körfez Bölgesi	866	55,3	22.950	25,0	21.070	28,1
İran	209	13,3	3.260	3,5	1.975	2,6
Irak	145	9,3	3.860	4,2	3.550	4,7
Kuveyt	102	6,5	2.410	2,6	2.375	3,2
Umman	5	0,3	760	0,8	1.110	1,5
Katar	25	1,6	615	0,7	1.000	1,3
S. Arab.	267	17,1	8.955	9,8	7.340	9,8
BAE	113	7,2	2.915	3,2	3.705	4,9
B. Diğer Ülkeler	701	44,7	66.890	75,0	53.955	71,9
C. Küresel Ham Petrol (A+B)	1.567	100	91.840	100,0	75.025	100,0

Kaynak: OPEC² ve IEA³**Notlar:**

1. Küresel ham petrol miktarı 91.840 bin v/g rakamına ilave olarak 5.700 v/g biofuel ve 5.540 v/g NGL üretimi eklendiğinde günlük toplam petrol üretimi 103.080 v/g düzeyindedir. Günlük ham petrol, NGL ve biofuel toplamı 103 milyon varil/gündür. Dolayısıyla küresel günlük petrol üretimi yaklaşık 103 milyon varil/gündür. Çifte sayımdan kaçınmak için petrol üretici ülkelerin rafinaj nedeniyle diğer üretici ülkelerden ithal ettikleri petrol küresel petrol ihracatı rakamına dahil edilmez. Bu bağlamda toplam petrol ihracatı (rafinaj nedenli ticaret çıkarıldıktan sonra) 75 milyon varil/gün düzeyindedir.
2. Bahreyn petrol rezerv, üretim ve ihracatı açısından çok sınırlı bir miktara sahiptir. Bu yüzden analize dahil edilmemiştir.
3. Yüzde rakamları ilgili ülkenin payının toplam küresel değere bölünmesi ve elde edilen değer 100 ile çarpılması ile elde edilmiştir.

2 OPEC, *Annual Statistical Bulletin 2024*.3 International Energy Agency, *Oil Market Report: Mart 2026*. <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-march-2026>

Petrol piyasası açısından Körfez'in küresel sistem içindeki ağırlığı son derece yüksektir. Tablo-2'ye göre bölge ülkeleri yaklaşık 866 milyar varil rezerv ile küresel rezervlerin %55'inden fazlasını kontrol etmektedir. Günlük yaklaşık 23 milyon varil üretim ve 21 milyon varil düzeyinde petrol ihracatı (küresel ihracatın yaklaşık %28'i), bölgenin yalnızca üretim değil aynı zamanda küresel arzın piyasaya aktarılması açısından da merkezî bir konumda olduğunu göstermektedir. Bu yoğunlaşma, küresel petrol arzının sınırlı sayıda üreticiye bağımlı olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo-3: Körfez Bölgesi ülkelerinin doğalgaz istatistikleri.

	Doğalgaz Rezervler		Doğalgaz Üretimi	
	Miktar (milyar std. cu m)	Pay (%)	Miktar (milyon std. cu m)	Pay (%)
A. Körfez Bölgesi	81.995	39,3	712.295	16,6
Bahreyn	95	0,1	9.605	0,2
BAE	8.210	3,9	56.695	1,3
Irak	3.715	1,8	10.655	0,3
İran	33.990	16,3	271.655	6,3
Kuveyt	1.785	0,9	15.250	0,36
Umman	645	0,3	40.130	0,9
Katar	23.830	11,4	209.200	4,9
S. Arab.	9.725	4,7	99.105	2,3
B. Diğer Ülkeler	126.895	60,7	3.576.270	83,4
C. Dünya Toplam	208.890	100,00	4.288.565	100,00

Kaynak: 2024 yılı baz alınarak OPEC⁴ ve IEA⁵ verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Not:

1. Ülkelerin doğalgaz üretimleri yıllık bazda dalgalanma gösterdiği için yıllık üretim verileri tek bir yıl yerine 2022, 2023 ve 2024 yılı ortalamaları alınarak hesaplanmıştır.

4 OPEC, *Annual Statistical Bulletin 2024*.

5 International Energy Agency, "Energy Statistics," 2025, <https://www.iea.org/data-and-statistics>

Doğalgaz piyasasında da benzer bir yoğunlaşma söz konusudur. Körfez bölgesi küresel rezervlerin yaklaşık %39'unu elinde bulundurmasına rağmen üretimdeki payı %16 civarında kalmaktadır. Bu fark, rezervlerin üretime dönüşümünün altyapı ve yatırım kapasitesine bağlı olduğunu göstermektedir. Özellikle LNG altyapısı bu noktada kritik bir belirleyici haline gelmektedir. Bu çerçevede Katar, gelişmiş LNG sıvılaştırma ve ihracat kapasitesi sayesinde küresel doğalgaz ticaretinde stratejik bir konumda yer almaktadır. Buna karşılık İran, yüksek rezervlerine rağmen yaptırımlar ve yatırım eksikliği nedeniyle bu potansiyelini ihracata dönüştürememektedir. Bu durum, doğalgaz piyasasında fiziksel rezervden ziyade altyapı kapasitesinin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Hürmüz Boğazı Tıkanması ve Küresel Ekonomiye Aktarım Mekanizması

Tablo-2'de görüldüğü üzere küresel petrol üretimi yaklaşık 103 milyon varil/gün düzeyinde olup, bunun yaklaşık 21 milyon varil/günlük kısmı Körfez Bölgesi'nden ihraç edilmektedir. Ancak savaş ve enerji altyapısına yönelik saldırılar ile Hürmüz Boğazı'nın fiilen kapanması bu dengeyi ciddi biçimde bozmuştur. Nitekim Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Başkanı Fatih Birol, ortaya çıkan petrol arz açığının 13 milyon varil/gün düzeyinde olduğunu⁶ ve bunun tarihsel olarak en dramatik enerji şoklarından birine işaret ettiğini vurgulamaktadır.⁷ Körfez üretiminin tamamı kaybedilmemiş olmakla birlikte, alternatif güzergâhlar üzerinden sağlanan telafi kapasitesi oldukça sınırlıdır. Suudi Arabistan'ın Hürmüz'ü bypass eden East-West (Petroline) hattının teorik kapasitesi yaklaşık 7 milyon varil/gün olsa da fiili sevkiyatın çoğu zaman 3-4 milyon varil/gün bandında kaldığı görülmektedir.⁸ Benzer şekilde BAE'nin Habshan-Fuceyra (ADCOP) hattı üzerinden sağlayabildiği ilave kapasite yaklaşık 450-500 bin varil/gün düzeyindedir.⁹ Bu çerçevede, Suudi Arabistan ve BAE'nin toplam telafi kapasitesi en iyi ihtimalle 4-5 milyon varil/gün ile sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla Hürmüz kaynaklı kaybın önemli bir kısmı karşılanamamaktadır. Dünyanın diğer üreticilerinin kapasite artışları da bu açığı kapatmaya yeterli olmadığından, kısa vadede yaklaşık 13 milyon varil/günlük arz açığının devam edeceği değerlendirilmektedir.

6 Doloresz Katanich, "The Largest Energy Security Threat in History Is about to Push Oil Prices Further Up, IEA Warns," *Euronews*, 14 Nisan 2026, <https://www.euronews.com/business/2026/04/14/the-largest-energy-security-threat-in-history-is-about-push-oil-prices-further-up-iea-warn>

7 Al Jazeera, "World in Energy Crisis Worse than 1970s' Oil Shocks Combined, IEA Head Says," 23 Mart 2026, <https://www.aljazeera.com/economy/2026/3/23/world-in-energy-crisis-worse-than-1970s-oil-shocks-combined-iea-head-says>

8 Comcamenergy, "Energy Market Analysis," 9 Nisan 2026, <https://comcamenergy.com/energy-analysis/energy-market-analysis-april-9-2026>

9 Sam Meredith ve Emma Graham, "The Two Oil Pipelines Helping Saudi Arabia and UAE Bypass the Strait of Hormuz," *CNBC*, 12 Mart 2026, <https://www.cnbc.com/2026/03/12/the-two-oil-pipelines-helping-saudi-arabia-and-uae-bypass-the-strait-of-hormuz.html>

Doğalgaz ve LNG piyasasında yaşanan gelişmeler de bu birincil şokun kritik bir bileşenini oluşturmaktadır. Tablo-3 ve Tablo-4'te görüldüğü üzere küresel doğalgaz üretimi yaklaşık 4,29 trilyon m³ iken, uluslararası ticaret yaklaşık 1,33 trilyon m³ ile toplam üretimin yaklaşık %31'ine karşılık gelmektedir.¹⁰ Bu ticaretin %45-50'si LNG, geri kalanı boru hatları üzerinden gerçekleşmekte olup, küresel LNG hacmi yaklaşık 550-600 milyar m³ düzeyindedir.¹¹ Bu yapı, LNG piyasasının sistemin en kritik ve esnekliği en düşük segmenti olduğunu göstermektedir. Nitekim Katar ve BAE'nin toplam yaklaşık 100 milyar m³/yıl düzeyindeki LNG ihracatı, küresel LNG ticaretinin yaklaşık %20'sini oluşturmaya rağmen toplam gaz ticareti içindeki payı yalnızca %7-8 seviyesindedir.

Bu nedenle Hürmüz Boğazı'nda yaşanan kesintiler, toplam üretimden ziyade küresel ticaretin en hassas kısmını hedef almakta, LNG arzındaki daralma doğalgaz piyasasında petrol piyasasına kıyasla daha hızlı ve daha geniş ölçekli etkiler yaratmaktadır. Ayrıca LNG'nin sıvılaştırma, taşıma ve yeniden gazlaştırma gibi yüksek maliyetli ve karmaşık süreçlere bağlı olması, arz kesintilerinin fiyatlara ve fiziksel erişime çok daha hızlı yansımaya neden olmaktadır.

İran-ABD/İsrail savaşı, küresel ekonomi üzerinde yalnızca enerji arzı (enerji altyapısına saldırı ve Hürmüz Boğazı'nın kapatılması) üzerinden işleyen tek boyutlu bir şok yaratmamış, aksine birbirleriyle etkileşim halinde çalışan çok katmanlı bir aktarım süreci üretmiştir. Enerji fiyatlarındaki artışın yarattığı maliyet baskısı ve finansal piyasalardaki oynaklık küresel büyüme görünümünü zayıflatırken enflasyonist baskıları güçlendirmektedir. Nitekim Mart ayı ortalarında IEA Başkanı Fatih Birol verdiği bir demeçte, mevcut arz kesintisinin büyüklüğünün 1973 ve 1979 petrol krizlerinin toplam etkisini dahi aşabilecek düzeyde olduğunu vurgulamaktadır.¹² Savaş bugün bitse dahi enerji dinamiklerinin normale dönmesi zaman alacaktır. Buna paralel olarak Birol'un Nisan ayı ortasında yaptığı değerlendirmeye göre, mevcut kriz koşullarında petrol piyasasında normalleşmenin iki yılı bulabileceği ifade edilmektedir.¹³

Bu çerçevede uluslararası kuruluşların güncellenen projeksiyonları, küresel ekonomik görünümde belirgin bir bozulmaya işaret etmektedir. Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Kristalina Georgieva'nın ifade ettiği üzere "tüm yollar daha yüksek fiyatlara ve daha düşük büyümeye çıkmakta" ve savaşın bugün sona ermesi durumunda dahi küresel ekonomi üzerinde kalıcı olumsuz etkiler beklenmektedir.¹⁴ Dünya Bankası Başkanı Ajay Banga, 2026 yılına ilişkin

10 International Energy Agency, *World Energy Outlook 2025* (Paris: IEA, 2025).

11 International Energy Agency, *World Energy Outlook 2024* (Paris: IEA, 2024).

12 Investing.com, "IEA Chief: Current Oil and Gas Crisis Worse than 1973, 1979, 2002 Together," 2026, <https://www.investing.com/news/stock-market-news/iea-chief-current-oil-and-gas-crisis-worse-than-1973-1979-2002-together-4599721>

13 IEA Başkanı Fatih Birol: Petrol Krizinde Normale Dönüş 2 Yılı Bulabilir." *Habertürk*. Erişim 14 Nisan 2026. <https://www.haberturk.com/iea-baskani-fatih-birol-petrol-krizinde-normale-donus-2-yili-bulabilir-3877158-ekonomi>

14 Libby George, "Hedge Fund Borrowing Exposes Emerging Markets to Greater Iran War Risk, Says IMF," *The Guardian*, 7 Nisan 2026, <https://www.theguardian.com/business/2026/apr/07/emerging-economies-greater-risk-high-interest-currency-shocks-iran-war-imf>

küresel büyüme beklentisinin %4 seviyesinden %3,65'e revize edildiğini, savaşın uzaması halinde bu oranın %2,6'ya kadar gerileyebileceğini belirtmektedir. Aynı süreçte küresel enflasyonun kısa vadede mevcut koşullar altında toplamda %3-4 ilave fiyat baskısı oluşturabileceği değerlendirilmektedir.¹⁵ IMF ise gübre tedarikinde yaşanan aksaklıkların devam etmesi halinde 2026 yılında yaklaşık 45 milyon ilave insanın akut gıda güvensizliği riskiyle karşı karşıya kalabileceği uyarısında bulunmaktadır. Savaşın uzaması halinde bu olumsuz dinamiklerin daha da derinleşeceği açıktır.

Bu süreç, enerji piyasalarında başlayan şokun finansal sistem, dış denge, üretim yapısı ve beklentiler üzerinden eş zamanlı olarak yayılmasıyla şekillenmektedir. Mevcut kriz, birbirini tamamlayan iki temel mekanizma üzerinden ilerlemektedir. Birincisi, enerji altyapısına yönelik saldırılar nedeniyle petrol ve doğalgaz üretim kapasitesinde ortaya çıkan doğrudan kayıplardır. İkincisi ve daha belirleyici olanı ise Hürmüz Boğazı'nın fiilen devre dışı kalmasıyla enerji akışının kesintiye uğramasıdır. Bu durum, üretilen petrol ve doğalgazın küresel piyasalara taşınmaması anlamına gelmekte ve krizin yalnızca bir üretim şoku değil aynı zamanda küresel enerji akışlarının kesintiye uğradığı bir lojistik krizi olduğunu göstermektedir.

Hürmüz Boğazı'ndan geçen günlük yaklaşık 21 milyon varillik petrol akışının ve küresel LNG ticaretinin önemli bir bölümünün kesintiye uğraması, enerji piyasalarında arz esnekliğinin sınırlı olduğu bir ortamda fiyatların hızla yükselmesine yol açmıştır. Ancak bu fiyat artışları ve tedarik sorunları, sürecin yalnızca ilk aşamasını temsil etmektedir. Enerji akışındaki kesinti, üretimden finansal piyasalara, dış dengeden enflasyon dinamiklerine kadar birbirine bağlı çok sayıda mekanizmayı eş zamanlı olarak tetiklemekte ve etkisini küresel ekonomik sistem geneline yayan çok katmanlı bir şoka dönüşmektedir. Bu çerçevede enerji şoku, klasik petrol krizlerinden farklı olarak fiziksel akışların kesintiye uğraması yoluyla daha geniş kapsamlı ve kalıcı etkiler üretmektedir.

Birincil Etkiler: Enerji Arzı, Fiyatlar ve Kritik Girdi Şokları

Savaşın neden olduğu enerji krizi, tek bir kanal üzerinden açıklanamayacak çok katmanlı bir yapı sergilemektedir. Bu süreç üç temel mekanizma üzerinden ilerlemektedir: (i) üretim kapasitesine yönelik doğrudan şoklar, (ii) enerji akışının kesintiye uğraması ve (iii) rafineri sisteminde ortaya çıkan uyumsuzluklar.

Bu üçlü yapı, mevcut krizin bir arz daralmasından öte, enerji sisteminin işleyişine yönelik yapısal bir bozulma olduğunu göstermektedir. İlk olarak, enerji altyapısına yönelik saldırılar üretim kapasitesinde doğrudan kayıplara yol açmaktadır. Özellikle Körfez bölgesinde yoğunlaşan üretim tesislerinin hedef alınması, kısa vadede telafi edilmesi zor arz kesintileri yaratmaktadır.

15 Andrea Shalal, "Economic Shock of Middle East War to Cast Shadow over IMF, World Bank Meetings," *Reuters*, April 12, 2026, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/economic-shock-middle-east-war-cast-shadow-over-imf-world-bank-meetings-2026-04-12/>

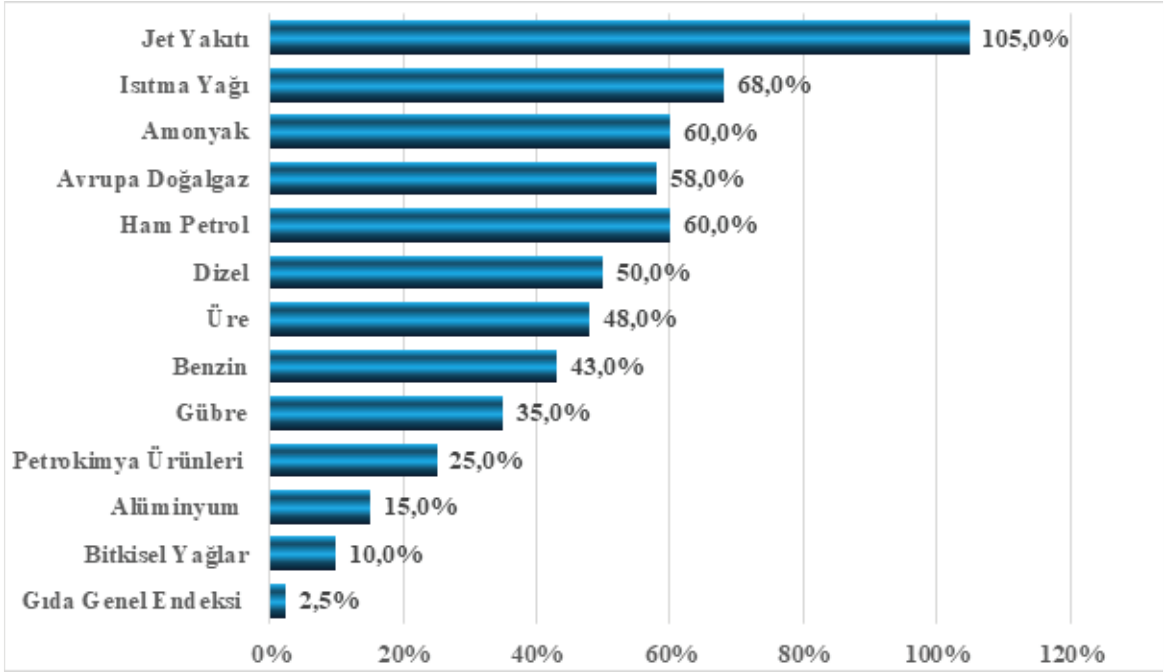
Bu durum, küresel enerji piyasalarında arz esnekliğinin sınırlı olduğu bir ortamda fiyatların hızlı biçimde yükselmesine neden olmaktadır.

İkinci olarak, enerji akışının kesintiye uğraması, üretim kayıplarından bağımsız bir şok mekanizması olarak ortaya çıkmaktadır. Hürmüz Boğazı'nın fiilen kapanması, yalnızca üretimi değil, mevcut üretimin küresel piyasalara taşınmasını da engellemekte, bu durum arzın coğrafi olarak sıkışmasına yol açmaktadır. Günlük yaklaşık 21 milyon varillik petrol akışının kesintiye uğraması, küresel arzın önemli bir bölümünün kısa sürede devre dışı kalması anlamına gelmektedir. Üçüncü ve en kritik mekanizma ise rafineri uyumsuzluğudur. Körfez bölgesinden çıkan petrolün büyük bölümü orta-ağır ve yüksek sülfür içeren (sour) ham petrol niteliğindedir. Bu tür petrolü işleyebilen rafineriler genellikle karmaşık yapıda olup özellikle dizel ve jet yakıtı üretiminde uzmanlaşmıştır. Ancak bu akışın kesintiye uğraması, rafineri sisteminde ciddi bir dengesizlik yaratmakta, alternatif olarak piyasaya sunulan hafif ve düşük sülfürlü petrol, bu rafinerilerde aynı verimlilikle işlenememektedir.

Bu yapısal kırılmanın en açık yansıması rafine ürün piyasalarında görülmektedir. Grafik-1'de görüldüğü üzere ham petrol fiyatları yaklaşık %60 artarken jet yakıtı fiyatları %105 ve dizel fiyatları %50 oranında yükselmiştir. Bu ayrışma, fiyat hareketlerinin yalnızca arz açığı ile değil, rafineri sistemindeki uyumsuzluk ile de açıklanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca rafine ürün piyasalarının sınırlı depolama kapasitesi ve sürekli akışa bağımlı yapısı, bu fiyat artışlarının daha hızlı ve sert biçimde gerçekleşmesine neden olmaktadır.

Bu gelişmelerin en belirgin etkisi lojistik ve ulaştırma sektöründe ortaya çıkmaktadır. Jet yakıtı fiyatlarının kısa sürede galon başına yaklaşık 220 sentten 450 sent düzeyine yükselmesi, havacılık sektöründe maliyetlerin hızla artmasına ve kapasite planlarının aşağı yönlü revize edilmesine yol açmaktadır.¹⁶ Benzer şekilde dizel yakıt fiyatlarındaki artış da rafinaj kaynaklı kısıtlar ile yakından ilişkilidir. Dizel fiyatlarının, benzin gibi daha hafif ürünlere kıyasla yaklaşık %10-15 oranında fazla artması, özellikle orta-ağır ve yüksek sülfürlü ham petrol akışındaki kesintilerin rafineri çıktıları üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Dizel fiyatlarındaki bu artış, kara taşımacılığı ve deniz lojistiği maliyetlerini doğrudan yükselterek tedarik zincirlerinin işleyişini zorlaştırmaktadır. Artan taşıma maliyetleri uluslararası ticaret hacminde daralma riskini güçlendirirken üretim maliyetleri ve nihai mal fiyatları üzerinden enflasyonist baskıları da artırmaktadır. Bu çerçevede enerji şoku, lojistik kanalı aracılığıyla yalnızca sektör bazlı bir maliyet artışı yaratmakta, aynı zamanda küresel ticaretin yavaşlamasına ve reel ekonomik faaliyet üzerinde geniş ölçekli bir daraltıcı etki oluşmasına yol açmaktadır.

16 Sylvia Pfeifer, Camilla Hodgson ve Ryotaro Satoh, "Carriers Tighten Belts as Jet Fuel Prices Soar," Financial Times, 2 Nisan 2026.

Grafik-1: Savaşın ilk altı haftası küresel fiyatlardaki değişim.

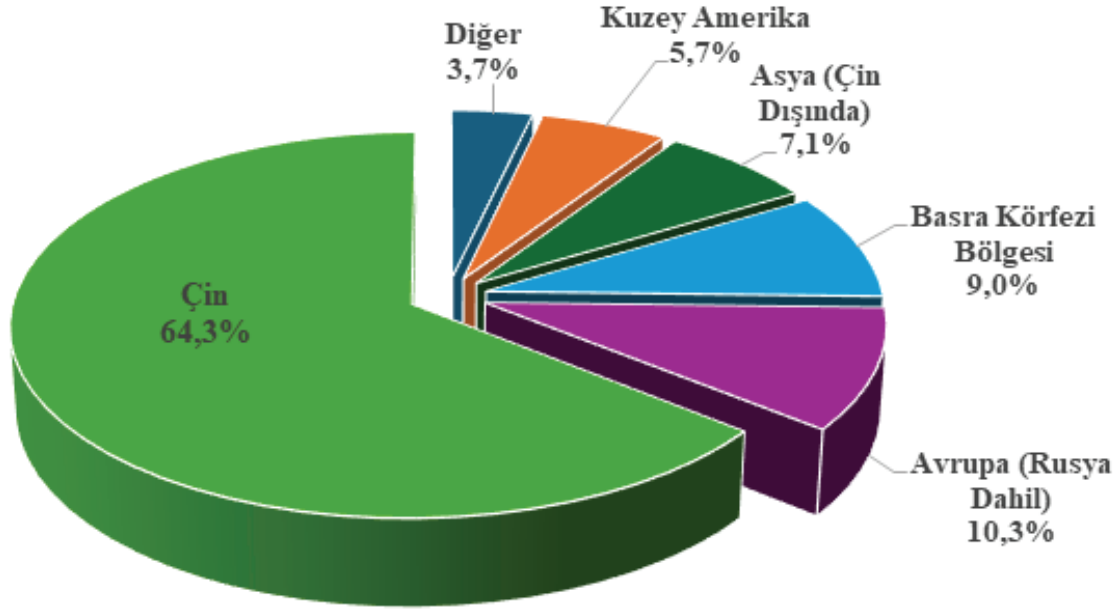
Kaynak: Birleşmiş Milletler Gıda Örgütü, Uluslararası Alüminyum Birliği, Bloomberg ve internette diğer haber sitelerinden derlenen rakamlar baz alınarak oluşturulmuştur.

Enerji piyasalarındaki bu gelişmeler, kritik girdiler üzerinden de yayılmaktadır. Grafik-2’de görüldüğü üzere küresel alüminyum üretimi Çin’de yoğunlaşmakla birlikte Körfez bölgesi yaklaşık %9’luk payla önemli bir üretim merkezidir. Artan enerji maliyetleri ve lojistik aksaklıklar bu tesislerin kapasite kullanımını düşürmekte ve küresel sanayi üretimi üzerinde doğrudan baskı yaratmaktadır.¹⁷

Enerji şokunun etkileri yalnızca nihai enerji fiyatlarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda ara mallar üzerinden üretim maliyetlerine de yansımaktadır. Bu çerçevede doğalgaz arzındaki kesintiler, gübre üretimi için kritik bir girdi olan üre ve diğer kimyasal ürünlerin maliyetlerini doğrudan artırmaktadır. Üre üretiminin yüksek düzeyde doğalgaza bağımlı olması, doğalgaz fiyatlarındaki artışların ve olası tedarik kısıtlarının gübre fiyatları ve üretim miktarı üzerinde belirleyici bir etki yaratmasına yol açmaktadır. Bu durumun gecikmeli bir geçişkenlik mekanizması aracılığıyla gıda fiyatlarına yansımaları beklenmektedir.¹⁸

17 Harry Dempsey, Camilla Hodgson, Kana Inagaki ve Leslie Hook, “Carmakers ‘Panic Buy’ Aluminium Amid Fears of Shortages,” Financial Times, 1 Nisan 2026.

18 UNCTAD, “From Gas to Grain: Fertilizer Disruptions Raise Risks for Food Security and Trade,” 30 Mart 2026, <https://unctad.org/news/gas-grain-fertilizer-disruptions-raise-risks-food-security-and-trade>

Grafik-2: 2025 yılı küresel alüminyum üretimi (metrik ton).

Kaynak: Uluslararası Alüminyum Enstitüsü.¹⁹

Not:

1. 2025 yılı yıllık toplam üretim yaklaşık 68,8 milyon metrik ton düzeyindedir.

Bu gelişmeler neticesinde Mart 2026 itibarıyla gıda fiyatlarında %2,5 düzeyinde bir artış gözlenmiş olsa da (Grafik-1), gübre tedarikinde yaşanabilecek aksaklıklar ve fiyat artışlarının birikimli etkileri, önümüzdeki aylarda gıda enflasyonunun daha belirgin hale geleceğine işaret etmektedir. Buna ek olarak, doğalgaz üretiminin yan ürünü olan helyum gibi stratejik girdilerde yaşanan arz daralması, sağlık hizmetlerinden yarı iletken üretimine ve yüksek teknoloji sektörlerine kadar geniş bir alanda ilave kırılmalıklar yaratmaktadır.²⁰

Bu çerçevede birincil etkiler, yalnızca enerji arzındaki daralmadan ibaret olmayıp rafine ürün piyasaları ve kritik girdiler üzerinden küresel ekonomik sistemin farklı bileşenlerine yayılan çok boyutlu bir şok niteliği taşımaktadır.

¹⁹ Uluslararası Alüminyum Enstitüsü, 2024, <https://international-aluminium.org/statistics/primary-aluminium-production>

²⁰ Craig Bettenhausen, "Iran War Threatens Global Helium Supply," Chemical & Engineering News, 2026.

İkincil Etkiler: Finansal Kanallar, Ticaret ve Talep Daralması

İkincil etkiler bağlamında en belirgin unsur artan enflasyon baskısıdır. Artan enflasyonist baskı, para politikası alanını belirgin biçimde daraltmaktadır. Enerji fiyatlarındaki artış, birincil ve ikincil aktarım mekanizmaları üzerinden önce üretici fiyatlarına (ÜFE), ardından gecikmeli olarak tüketici fiyatlarına (TÜFE) yansımakta, bu süreç enflasyonist baskıların yeniden güçlenmesine neden olmaktadır. Enflasyonun hâlâ birçok ülkede hedeflerin üzerinde seyretmesi, merkez bankalarını politika faizlerini yüksek seviyelerde tutmaya zorlamakta, enerji fiyatlarındaki yeni artışlar ise bu dengeyi daha da kırılgan hale getirmektedir. Bu duruma paralel olarak ABD’de Mart 2026’da yıllık enflasyonun %2,4’ten %3,3’e yükselmesi²¹ ve Euro Bölgesi’nde yıllık enflasyonun %1,9’dan %2,5’e çıkması,²² enerji şokunun fiyatlar genel düzeyi üzerindeki etkisinin yeniden hız kazandığını göstermektedir. Bu eş zamanlı sapma, merkez bankalarının beklenen gevşeme sürecini ötelemekte ve politika yapıcıları büyüme ile enflasyon arasında daha zor bir denge kurmaya zorlamaktadır.

İkincil alanda diğer bir önemli referans noktası finansal piyasalarda gözlenmektedir. Enerji fiyatlarındaki sert artış ve jeopolitik belirsizliğin yükselmesi, küresel yatırımcı davranışlarını doğrudan etkilemekte, risk algısındaki bozulma özellikle gelişmekte olan ekonomilerden sermaye çıkışlarını hızlandırmaktadır. Portföy yatırımlarına ve piyasa temelli finansmana bağımlı bu ekonomilerde riskten kaçınma eğilimi hızlı fon çıkışlarına yol açarken, döviz kurlarında değer kaybı, faiz oranlarında yükseliş ve finansal istikrarsızlık riskinde artış gözlenmektedir. Bu yeniden fiyatlama süreci aynı zamanda “güvenli liman” varlıklara yönelimi güçlendirmekte, ABD tahvilleri ve dolar gibi varlıklara olan talep artarken gelişmekte olan ülke para birimleri üzerinde baskı oluşmaktadır. Bu noktadan hareketle IMF, hedge fonlar ve benzeri yatırımcıların stres dönemlerinde fonlarını hızla geri çekebildiğini ve bunun gelişmekte olan ekonomilerde önemli kırılganlıklar yarattığını vurgulamaktadır.²³

Savaşın kaynaklanan mevcut şok, önceki krizlerden farklı olarak yüksek kamu borçluluğu ve sıkı para politikası koşullarında gerçekleştiği için finansal sistem üzerinde daha güçlü bir baskı yaratmaktadır. Birçok ülkede kamu borcunun tarihsel olarak yüksek seviyelerde olması, devletlerin şoku absorbe etmek amacıyla yeni borçlanma kapasitesini sınırlandırmakta ve tahvil piyasalarında risk primlerinin artmasına neden olmaktadır. Bu süreçte klasik “güvenli liman” dinamikleri zayıflamaktadır. Artan finansman ihtiyacı ve enflasyon beklentilerindeki bozulma nedeniyle tahvil getirilerinde yükseliş gözlenmektedir. Nitekim ABD/İsrail-İran savaşı sonrasında Avrupa ve Birleşik Krallık devlet tahvili getirilerinde belirgin artışlar yaşanmış, kısa vadeli getirilerde yaklaşık 1 puana yaklaşan sıçramalar ve uzun vadeli tahvillerde %5 seviyesine yaklaşan oranlar gözlenmiştir.²⁴ Bu

21 Natalie Sherman, “Soaring Pump Prices Drive US Inflation to Highest Level in Almost Two Years,” BBC News, 10 Nisan 2026, <https://www.bbc.com/news/articles/cde56g80xp5o>

22 Geoffrey Smith, “Iran War Drives Eurozone Inflation up to 2.x Percent in March,” Politico, 31 Mart 2026, <https://www.politico.eu/article/iran-war-drives-eurozone-inflation-up-to-2-x-percent-in-march/>

23 Libby George, “Hot Money Increasingly Dominates Emerging Markets Financing, Raising Risks, IMF Says,” Reuters, 7 Nisan 2026, <https://www.reuters.com/business/hot-money-increasingly-dominates-emerging-markets-financing-raising-risks-imf-2026-04-07>

24 Sara Silano, “Q2 European Bonds Outlook: Will the Bond Market Rebound from Iran War Selloff?” Mor-

durum, piyasanın faiz indirim beklentilerinden uzaklaşarak yeniden sıkı para politikası senaryolarını fiyatladığını göstermekte ve finansal koşulların hızla sıkılaştığına işaret etmektedir.

Enerji fiyatlarındaki artışın makroekonomik etkileri ise özellikle enerji ithalatına bağımlı ekonomilerde daha belirgin hale gelmektedir. Artan enerji faturası cari açıkları genişletirken dış finansman ihtiyacını artırmakta ve borçlanma koşullarını zorlaştırmaktadır. Yüksek dış borçluluk oranına sahip ve rezerv birikimi sınırlı ekonomilerde bu süreç, borç çevirme kapasitesini zayıflatmakta, ani ve büyük ölçekli sermaye çıkışları durumunda “sudden stop” dinamikleri üzerinden döviz kuru krizine dönüşme riski taşımaktadır. Bu tür kur şokları, enflasyonist baskıları derinleştirirken büyüme performansını da olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede enerji fiyat şoku, yalnızca maliyet artışı yaratmakla kalmayıp dış denge ve finansal istikrar kanalları üzerinden makroekonomik kırılmalıkları çok yönlü olarak artıran bir süreç niteliği taşımaktadır.

İkincil etkilerin bir diğer önemli boyutu hizmet ticareti ve gelir akımları üzerinden ortaya çıkmaktadır. Artan ulaşım maliyetleri ve güvenlik riskleri, turizm sektörünü doğrudan etkileyerek uluslararası yolcu trafiğinde daralmaya ve özellikle turizm gelirlerine bağımlı ekonomilerde ciddi gelir kayıplarına yol açmaktadır. Benzer şekilde işçi dövizleri (*remittances*) kanalı da kritik bir aktarım mekanizmasıdır. Körfez ekonomilerinin yüksek oranda göçmen işgücüne dayalı yapısı dikkate alındığında, bölgedeki ekonomik yavaşlama bu ülkelerde çalışan milyonlarca işçinin gelirlerini doğrudan etkilemektedir.²⁵ Yıllık yaklaşık 88 milyar dolarlık döviz transferi akımlarının (başta Mısır, Pakistan ve Hindistan olmak üzere) zayıflaması, bu ekonomilerde dış denge ve iç talep üzerinde ilave baskı yaratmaktadır.²⁶

Bu noktada Tablo-6’da görüldüğü üzere Körfez ülkelerinde göçmen işçilerin nüfus içindeki yüksek payı, bu gelir akımlarının bölgesel ekonomik aktiviteye doğrudan bağlı olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede enerji şoku işçi dövizleri ve hizmet gelirlerindeki daralma yoluyla da küresel talep üzerinde aşağı yönlü ek bir baskı oluşturmaktadır.

En Çok Etkilenen Ülkeler

Enerji şokunun küresel ekonomi üzerindeki etkileri ülkeler arasında homojen dağılmamaktadır. Bu farklılaşma, yalnızca enerji ithalat bağımlılığı ile açıklanamayacak kadar karmaşık olup finansal yapı, dış denge dinamikleri ve gelir akımları gibi çok sayıda kırılmalık unsurunun birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu çerçevede Tablo-4 ve Tablo-5, enerji piyasalarına ilişkin sektörel kırılmalıkları ortaya koyarken, Tablo-7 bu farklı kanalların nasıl bütüncül bir risk matrisi oluşturduğunu sistematik biçimde göstermektedir.

ningstar, 9 Nisan 2026, <https://global.morningstar.com/en-gb/bonds/q2-european-bonds-outlook-will-bond-market-rebound-iran-war-selloff>

25 Al Jazeera, “Where Do the 35 Million Foreigners Living in the GCC Come From?” 9 Mart 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/3/9/where-do-the-35-million-foreigners-living-in-the-gcc-come-from>

26 Mary Svenstrup, Nico Martinez ve Clemence Landers, “Will the Iran War Be the Breaking Point for Vulnerable Countries?” Center for Global Development, 20 Mart 2026, <https://www.cgdev.org/blog/will-iran-war-be-breaking-point-vulnerable-countries>

Tablo-4: Doğalgaz kesintileri nedeniyle oluşacak ülke bazlı riskler.

	Ülkeler	Doğalgaz Talep (milyon std. m ³)	Doğal Gaz İthalat (milyon std. m ³)	RİSK-1: Bağımlılık Oranı	RİSK-2: Küresel İthalat Payı
1	Çin	418.468	165.713	39,60	12,48
2	Japonya	88.486	87.725	99,14	6,61
3	Almanya	77.735	71.904	92,50	5,41
4	G. Kore	62.210	61.900	99,50	4,66
5	İtalya	61.863	59.166	95,64	4,46
6	Türkiye	52.784	49.980	94,69	3,76
7	Meksika	78.870	49.609	62,90	3,74
8	Hindistan	69.470	33.762	48,60	2,54
9	İngiltere	62.575	30.975	49,50	2,33
10	Fransa	30.620	27.803	90,80	2,09
11	İspanya	27.748	27.330	98,49	2,06
12	Tayland	49.828	23.071	46,30	1,74
13	Hollanda	31741	18727	59,00	1,41
14	Pakistan	44.414	14.523	32,70	1,09
15	Malezya	37.925	12.591	33,20	0,95
	Dünya Toplam	4.174.838	1.328.026	100,00	100,00

Kaynak: OPEC²⁷ ve IEA²⁸ verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Notlar:

1. Ülke sıralaması RİSK-2 referans alınarak sıralanmıştır.
2. RİSK-1: "Bağımlılık Oranı" ilgili ülkenin toplam doğalgaz talebinin ne kadarlık kısmının ithalat ile karşılandığını göstermektedir. İlgili ülke için ithalat miktarı o ülkenin toplam talep rakamına bölünmüş ve elde edilen sayı 100 ile çarpılmıştır. 0-29,9: Düşük Risk (Sarı); 30-49: Orta Risk (Turuncu); 50 ve üzeri: Yüksek Risk (Kırmızı).
3. RİSK-2: İlgili ülkenin "dünya toplam doğalgaz ithalatı" içindeki payına eşittir. 2024 yılı küresel toplam doğalgaz ithalatı 1328026 (milyon std. cu m) olup ilgili ülke ithalatının bu toplama bölünmesi ve hesaplanan değer 100 ile çarpılması ile bulunmuştur. 0-0,99: Düşük Risk (Sarı) ; 1-2,99: Orta Risk (Turuncu); 3 ve üzeri: Yüksek Risk (Kırmızı).

27 OPEC, *Annual Statistical Bulletin 2024*.

28 International Energy Agency, *World Energy Outlook 2025*.

Tablo-5: Petrol açısından ülke riskleri.

Ülkeler	Petrol Talep ve Üretim İstatistikleri (bin varil/g)				Risk Göstergeleri	
	Talep	Pay (%)	Üretim	Pay (%)	RISK-1: EYT Oranı:	RISK-2: KPAP Oranı
A. Amerika	32010	30,7	36370	34,3	113,6	-4,1
ABD	20610	19,8	21180	20,0	102,8	-0,5
Kanada	2470	2,4	6430	6,1	260,3	-3,7
Meksika	1830	1,8	1750	1,6	95,6	0,1
Brezilya	3400	3,3	3850	3,6	113,2	-0,4
Diğer	3700	3,6	3160	3,0	85,4	0,5
B. Avrupa	14260	13,7	3310	3,1	23,2	10,3
Almanya	2130	2,0	65	0,1	3,1	1,9
İtalya	1210	1,2	90	0,1	7,4	1,1
İngiltere	1380	1,3	740	0,7	53,6	0,6
Fransa	1500	1,4	25	0,0	1,7	1,4
İspanya	1250	1,2	5	0,0	0,4	1,2
Türkiye	900	0,9	140	0,1	15,6	0,7
Diğer	5890	5,7	2245	2,1	38,1	3,4
C. Asya	38890	37,4	7105	6,7	18,3	30,0
Çin	16850	16,2	4410	4,2	26,2	11,7
Japonya	3070	2,9	90	0,1	2,9	2,8
Hindistan	5730	5,5	680	0,6	11,9	4,8
G. Kore	2440	2,3	25	0,0	1,0	2,3
Diğer Ülkeler	10800	10,4	1900	1,8	17,6	8,4
D. Avrasya	4920	4,7	13580	12,8	276,0	-8,2
Rusya	3510	3,4	10590	10,0	301,7	-6,7
Diğer	1410	1,4	2990	2,8	212,1	-1,5
E. Ortadoğu	9230	8,9	43305	40,8	469,2	-32,1
F. Afrika	4810	4,6	2450	2,3	50,9	2,2
Dünya Toplam	104120	100,0	106120	100,0	101,9	-1,9

Kaynak: International Energy Agency, *World Energy Outlook 2025*.

Notlar:

1. Risk hesaplamalarında yeşil renk ihracatçı ülke olduğunu göstermektedir.
2. RISK-1: EYT Oranı ya da Enerji Yeterlilik Oranı: İlgili ülke (bölgenin) üretimi ilgili ülke (bölge) talebinin ne kadarlık kısmını (%) karşılamaktadır. Değer 100'ün üstünde ise stok artışı ya da ihracatı (Yeşil) gösterirken 100'ün ne kadar altında ise ithalat miktarı artmaktadır. Riks Kategorileri: 100-80: Düşük Risk (Sarı) ; 80-50: Orta Risk (Turuncu); 50 ve altı: Yüksek Risk (Kırmızı).
3. RİSK-2: (KPAP: Küresel Petrol Açığı Payı), ilgili ülkenin petrol açığının (talep – üretim) küresel toplam petrol üretimi içindeki payını göstermektedir. Bu gösterge, söz konusu ülkenin küresel petrol piyasası üzerindeki sistemik etkisini ölçmektedir. Elde edilen değer 100 ile çarpılarak yüzde cinsinden ifade edilmiştir. Eksi değer ihracat oranı şeklinde yorumlanabilir. Riks Kategorileri: 0-1,99: Düşük Risk (Sarı) ; 2-5: Orta Risk (Turuncu); 5 ve üstü: Yüksek Risk (Kırmızı).

İlk olarak doğalgaz ve LNG piyasası üzerinden ortaya çıkan kırılganlıklar dikkate alındığında, (Tablo-4) bazı ülkelerde ithalat bağımlılığının son derece yüksek olduğunu ve bu bağımlılığın küresel sistem açısından farklı düzeylerde riskler yarattığını göstermektedir. Tabloda kullanılan Risk-1 göstergesi bir ülkenin toplam doğalgaz talebinin ne kadarının ithalat yoluyla karşılandığını (bağımlılık oranı) ifade ederken Risk-2 göstergesi ilgili ülkenin küresel toplam doğalgaz ithalatı içindeki payını ölçmektedir. Bu iki gösterge birlikte değerlendirildiğinde, ülkelerin hem dışa bağımlılık düzeyi hem de küresel sistem içindeki ağırlığı eş zamanlı olarak ortaya konulmaktadır.

Bu çerçevede Japonya, Almanya, Güney Kore, İtalya ve Türkiye gibi ülkeler her iki göstergede de yüksek değerlere sahip olup hem ithalata yüksek derecede bağımlı hem de küresel doğalgaz ticareti içinde önemli bir paya sahiptir. Buna karşılık Çin ve Meksika gibi ülkelerde bağımlılık oranı görece daha sınırlı olmakla birlikte, küresel ithalat içindeki yüksek payları bu ekonomileri sistemik açıdan kritik hale getirmektedir. Fransa ve İspanya gibi ülkelerde ise yüksek bağımlılık oranı ile orta-yüksek küresel payın birlikte görülmesi, arz şoklarına karşı çift yönlü bir kırılganlık yaratmaktadır. Bu yapı, doğalgaz arzında yaşanacak kesintilerin yalnızca enerji fiyatlarını artırmakla kalmayıp elektrik üretimi, sanayi faaliyetleri ve hanehalkı tüketimi üzerinde doğrudan baskı yaratarak kısa sürede makroekonomik düzeye taşınmasına neden olmaktadır.²⁹

İkinci olarak petrol piyasası açısından bakıldığında, Tablo-5'te sunulan veriler ülkelerin kırılganlıklarının iki temel gösterge üzerinden analiz edildiğini göstermektedir. Risk-1 (EYT oranı), ilgili ülkenin petrol üretiminin talebini ne ölçüde karşıladığını, yani enerji yeterliliğini ifade ederken, Risk-2 (KPAP: Küresel petrol açığı payı) ise ülkenin petrol açığının (talep-üretim) küresel toplam petrol üretimi içindeki payını göstermektedir. Bu iki gösterge birlikte değerlendirildiğinde, ülkelerin hem içsel arz kapasitesi hem de küresel sistem üzerindeki yükü eş zamanlı olarak analiz edilebilmektedir.

29 International Energy Agency, *World Energy Outlook 2024*.

Bu çerçevede Avrupa ekonomilerinin genel olarak yüksek risk grubunda yer aldığı görülmektedir. Almanya, Fransa, İtalya ve İspanya gibi ülkelerde yerli üretimin son derece sınırlı olması, bu ekonomileri dışa bağımlı hale getirirken küresel petrol açığı içindeki paylarının yüksek olması da bu ülkeleri sistemik açıdan daha kırılgan yapmaktadır. Benzer şekilde Çin ve Hindistan gibi büyük ekonomiler, yüksek talep düzeyleri ve küresel petrol açığı içindeki önemli payları nedeniyle KPAP göstergesinde öne çıkmakta ve küresel arz şoklarının yayılmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Buna karşılık ABD, Rusya ve Orta Doğu ülkeleri gibi üretim fazlasına sahip ekonomilerde Risk-1 göstergesi düşük risk seviyelerine işaret etse de küresel fiyat artışları ve finansal piyasalardaki dalgalanmalar bu ülkelerin de dolaylı etkilerden kaçınmasını engellemektedir.³⁰ Bu yapı, petrol arzında yaşanacak kesintilerin yalnızca ithalatçı ekonomilerde değil küresel ekonomi genelinde maliyet enflasyonu ve üretim daralması yoluyla yaygın etkiler yaratmasına neden olmaktadır.

Üçüncü olarak enerji ihracatçısı Körfez ülkeleri açısından tablo daha karmaşık bir yapı sergilemektedir. Tablo-5'te görüldüğü üzere bu ülkeler yüksek enerji yeterlilik oranlarına sahip olmakla birlikte, ihracatın büyük ölçüde Hürmüz Boğazı gibi dar ve kırılgan geçitlere bağımlı olması önemli bir risk unsuru oluşturmaktadır. Bu nedenle artan enerji fiyatları kısa vadede gelir artışı yaratırken fiziksel akışın kesintiye uğraması bu kazançların sürdürülebilirliğini sınırlamaktadır. Bu durum, Körfez ekonomilerinin aynı anda hem fiyat avantajı hem de lojistik kırılganlık taşıyan bir konumda olduğunu göstermektedir.

Tablo-6: Göçmen işçi istatistikleri.

	Göçmen Sayısı (Bin)	Nüfus İçindeki Pay (%)
Bahreyn	852	53,6
BAE	9.560	87,0
Kuveyt	3.370	68,8
Umman	2.025	38,3
Katar	2.545	89,0
S. Arab.	15.640	44,3
Toplam	33.992	17,1

Kaynak: Al Jazeera, "Where Do the 35 Million Foreigners Living in the GCC Come From?" 9 Mart 2026.

Dördüncü olarak, gelir akımları ve işgücü hareketleri üzerinden ortaya çıkan kırılganlıklar özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından belirleyicidir. Tablo-6'da görüldüğü üzere Körfez ülkelerinde göçmen işgücünün toplam nüfus içindeki payı oldukça yüksektir. Bu yapı, bölgesel ekonomik aktivitede yaşanacak bir yavaşlamanın doğrudan işçi dövizleri üzerinden diğer

30 OPEC, *Annual Statistical Bulletin 2024* (Vienna: OPEC, 2024).

ülkelere aktarılmasına neden olmaktadır. Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Mısır gibi ülkeler açısından Körfez bölgesinden gelen işçi döviz transferleri kritik bir gelir kaynağıdır.³¹ Bu ülkeler enerji fiyatlarındaki artış nedeniyle ithalat faturasında artış yaşarken, aynı zamanda bu gelir akımlarındaki olası zayıflama nedeniyle ikinci bir dış denge baskısıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, Tablo-7’de yer alan dış ödemeler dengesi kanalının yalnızca ticaret akımları üzerinden değil, aynı zamanda gelir transferleri üzerinden de işlediğini göstermektedir.

Tablo-7: Küresel ekonomik risk matrisi.

Etki Türü	Alt Kanal	Mekanizma	Kırılganlık Türü	Örnek Ülkeler
Birincil Etkiler	A1) Enerji Bağımlılığı	Petrol ve doğalgaz arz kesintileri → enerji fiyat şoku	Yüksek enerji ithalat bağımlılığı	Çin, Hindistan, Japonya, AB
	A2) Kritik Girdiler	Helyum, alüminyum, gübre gibi aramalarda arz daralması	Tedarik zinciri yoğunlaşması ve dışa bağımlılık	Sanayi ülkeleri, yarı iletken üreticileri
İkincil Etkiler	B1) Finansal Sistem	Risk artışı → sermaye çıkışı → kur oynaklığı → faiz artışı	Finansal entegrasyon, dolarizasyon, rezerv yetersizliği	Gelişmekte olan ülkeler
	B2) Dış Ödemeler Dengesi ve Gelir Akımları	İthal enerji faturası ↑ → cari açık ↑ → döviz kuru baskısı	Yetersiz yurtiçi kaynak (tasarruf). Yetersiz yabancı para rezervi Dış ödemeler bilançosu kırılganlığı	Türkiye, Pakistan, Hindistan, Mısır, Bangladeş
		Turizm ve işçi döviz gelirlerinde azalma	Hizmet ihracatına dayalı ekonomiler	Ürdün, Kıbrıs, Türkiye, Mısır
	B3) Reel Sektör ve Üretim	Rafineri uyumsuzluğu + enerji maliyeti → üretim daralması	Enerji yoğun sektör bağımlılığı	AB, Doğu Asya sanayi ekonomileri
	B4) Beklentiler ve Davranış	Panik satın alım, stoklama → fiyat artışlarının daha hızlanması	Piyasa belirsizliği ve arz güvensizliği	Küresel

31 Al Jazeera, “Where Do the 35 Million Foreigners Living in the GCC Come From?”

Buna ek olarak, finansal kırılganlıklar enerji şokunun ikincil etkilerini daha da derinleştirmektedir. Tablo-7'de yer alan finansal sistem kanalı, özellikle yüksek borç/GSYH oranına sahip dış finansmana bağımlı ve rezerv birikimi sınırlı ekonomilerin bu tür şoklara karşı daha hassas olduğunu göstermektedir. Bu ülkelerde artan küresel faiz oranları ve risk algısındaki bozulma, borç çevirme maliyetlerini artırmakta ve kredi risk primlerinin (CDS) yükselmesine yol açmaktadır.³² Aynı zamanda portföy akımlarına bağımlı gelişmekte olan ekonomilerde riskten kaçış eğilimi hızlı sermaye çıkışlarına neden olmakta; bu durum döviz kurlarında değer kaybı, rezervlerde erime ve faiz oranlarında artış şeklinde kendini göstermektedir. Türkiye, Güney Afrika, Brezilya ve bazı Latin Amerika ekonomileri bu açıdan öne çıkan örneklerdir. Bu ekonomilerde enerji fiyatlarındaki artış cari açıkları büyütürken, eş zamanlı olarak finansal piyasalardaki oynaklık makroekonomik istikrar üzerinde çift yönlü bir baskı yaratmaktadır.

Son olarak, Tablo-7'de özetlenen beklenti ve davranış kanalı da bu kırılganlıkları güçlendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Enerji arzına ilişkin belirsizliklerin artması, piyasalarda stoklama davranışını ve "panik satın alma" (*panic buying*) eğilimlerini tetiklemekte, bu durum fiyat artışlarını hızlandırarak şokun etkilerini derinleştirmektedir.³³ Bu tür davranışsal tepkiler, enerji piyasalarında başlayan şokun finansal ve reel sektörlere daha hızlı ve daha güçlü biçimde yayılmasına neden olmaktadır.

Genel Değerlendirme: Yapısal Kırılganlıklar ve Dönüşen Küresel Ekonomi

Yukarıdaki analiz, mevcut krizin yalnızca kısa vadeli bir enerji arz şoku olmadığını, aksine küresel ekonomik sistemin yapısal kırılganlıklarını açığa çıkaran bir dönüm noktası niteliği taşıdığını göstermektedir. Özellikle enerji akışlarının sınırlı sayıda coğrafi geçide bağımlı olması, küresel ekonominin fiziksel altyapı üzerinden ne derece hassas bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, enerji arz güvenliğinin yalnızca üretim kapasitesiyle değil, aynı zamanda arzın sürekliliği ve akış güvenliği ile değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu çerçevede kriz, enerji bağımlılığının yalnızca maliyet artışı yaratmadığını, aynı zamanda üretim, ticaret ve finansal istikrar üzerinde çok katmanlı kırılganlıklar oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Enerji ithalatına yüksek derecede bağımlı ekonomilerde bu kırılganlık doğrudan üretim maliyetleri ve cari açık üzerinden ortaya çıkarken finansal entegrasyonu yüksek ülkelerde sermaye hareketleri ve kur oynaklığı üzerinden daha belirgin hale gelmektedir.³⁴ Bu durum, enerji şoklarının farklı ülke gruplarında farklı kanallar üzerinden etkili olduğunu ve küresel ekonomide asimetrik sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

32 International Monetary Fund, *World Economic Outlook 2025*.

33 Dempsey vd., "Carmakers 'Panic Buy' Aluminium."

34 George, "Hot Money Increasingly Dominates..."

Bununla birlikte kriz, küresel ekonomik düzenin işleyişine ilişkin daha geniş ölçekli bir dönüşüme de işaret etmektedir. Enerji arzına ilişkin belirsizliklerin artması ve ticaret akışlarının kesintiye uğraması, küresel ekonomide yerleşik kabul edilen istikrar varsayımlarını zayıflatmaktadır. Özellikle tedarik zincirlerinin kırılganlığı, üretimin coğrafi dağılımı ve enerjiye erişim koşulları yeniden değerlendirilmektedir. Bu durum ekonomik karar alma süreçlerinde güvenlik boyutunun daha belirleyici hale gelmesine yol açmaktadır.

Bu süreç aynı zamanda küresel güç dengeleri açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Çin ile ABD arasındaki stratejik rekabetin enerji piyasaları ile kesişmesi, enerji güvenliği ile jeopolitik güç mücadelesi arasındaki ilişkiyi daha görünür hale getirmektedir. Enerji arzı ve ticaret yolları üzerindeki kontrol, yalnızca ekonomik değil aynı zamanda stratejik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda enerji piyasaları, büyük güç rekabetinin önemli bir bileşeni haline gelmektedir.

Öte yandan ABD dolarının küresel rezerv para statüsü ve finansal sistem üzerindeki hâkimiyeti, yaptırımlar ve finansal kısıtlar aracılığıyla dış politika aracı olarak kullanılmaya devam etmektedir. Ancak bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere birçok ekonomiyi alternatif ödeme sistemleri, yerel para birimleriyle ticaret ve finansal çeşitlendirme arayışlarına yöneltmektedir. Enerji ticaretinde dolar dışı mekanizmaların tartışılmaya başlanması, küresel finansal sistemde uzun vadeli dönüşüm dinamiklerini güçlendiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Son olarak, enerji piyasalarında yaşanan bu tür şoklar, uzun vadede alternatif enerji kaynaklarına yönelik arayışları hızlandırmaktadır. Yenilenebilir enerji yatırımları, enerji çeşitlendirmesi ve bölgesel enerji işbirlikleri, ülkelerin bu tür kırılganlıklara karşı geliştirdiği stratejik yanıtlar arasında yer almaktadır. Aynı zamanda enerji güvenliği ile ekonomik güvenlik arasındaki bağın güçlenmesi, ülkeler arasında yeni işbirliği alanlarının ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır.

Bu çerçevede mevcut kriz, yalnızca kısa vadeli ekonomik etkiler üretmekle kalmayıp aynı zamanda küresel ekonomi ve enerji sisteminin geleceğine ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Enerji bağımlılığı, finansal kırılganlıklar ve jeopolitik rekabetin kesiştiği bu yapı, önümüzdeki dönemde küresel ekonomik düzenin yeniden şekillenmesinde belirleyici olacaktır.

Sonuç

Bu çalışma, İran-ABD/İsrail savaşının küresel ekonomi üzerindeki etkilerini hem bir enerji arz şoku olarak hem de çok katmanlı bir aktarım süreci çerçevesinde ele almaktadır. Elde edilen bulgular, enerji piyasalarında başlayan bir kesintinin üretim kapasitesi, enerji akışları ve rafinaj sistemi üzerinden birincil etkiler yarattığını; bu etkilerin finansal piyasalar, dış denge ve beklentiler aracılığıyla ikincil etkilere dönüştüğünü göstermektedir.

Özellikle rafine ürün piyasalarında gözlenen ayrışma, enerji şokunun klasik petrol krizlerinden farklı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Ham petrol fiyatlarının ötesinde jet yakıtı ve dizel gibi ürünlerde yaşanan daha yüksek oranlı artışlar, rafineri sisteminin bu tür şoklara karşı kırılma eğilimini açık biçimde göstermektedir.

Bununla birlikte enerji şokunun etkileri ülkeler arasında eşit biçimde dağılmamaktadır. Analiz, en yüksek risk altındaki ekonomilerin enerji ithalatına bağımlı sanayi ülkeleri, Körfez bölgesine bağlı gelir akımlarına sahip gelişmekte olan ekonomiler ve finansal kırılma eğilimleri yüksek ülkeler olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek borçluluk oranı, sınırlı rezerv kapasitesi ve dış finansmana bağımlılık gibi faktörler, bu ülkelerde enerji şokunun etkilerini daha da derinleştirmektedir.

Bu bulgular, enerji arzına yönelik bir kesintinin yalnızca sektörel bir sorun olarak değerlendirilemeyeceğini; küresel ekonomik sistemin farklı bileşenleri arasında güçlü bir etkileşim yaratarak makroekonomik istikrarı doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir. Bu nedenle enerji güvenliği, arz miktarıyla birlikte arzın sürekliliği, akış güvenliği ve sistemin genel dayanıklılığı çerçevesinde ele alınmalıdır.

Sonuç olarak mevcut kriz, küresel ekonomide enerji, finans ve jeopolitik dinamiklerin giderek daha fazla iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Bu yapı, önümüzdeki dönemde ekonomik politikaların yalnızca büyüme ve enflasyon hedefleriyle sınırlı kalmamasını, aynı zamanda enerji güvenliği ve sistemik riskler perspektifiyle şekillendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

- Al Jazeera, "Where Do the 35 Million Foreigners Living in the GCC Come From?" 9 Mart 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/3/9/where-do-the-35-million-foreigners-living-in-the-gcc-come-from>
- Al Jazeera, "Where Do the 35 Million Foreigners Living in the GCC Come From?"
- Al Jazeera, "World in Energy Crisis Worse than 1970s' Oil Shocks Combined, IEA Head Says," 23 Mart 2026, <https://www.aljazeera.com/economy/2026/3/23/world-in-energy-crisis-worse-than-1970s-oil-shocks-combined-iea-head-says>
- Andrea Shalal, "Economic Shock of Middle East War to Cast Shadow over IMF, World Bank Meetings," Reuters, April 12, 2026, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/economic-shock-middle-east-war-cast-shadow-over-imf-world-bank-meetings-2026-04-12/>
- Comcamenergy, "Energy Market Analysis," 9 Nisan 2026, <https://comcamenergy.com/energy-analysis/energy-market-analysis-april-9-2026>
- Craig Bettenhausen, "Iran War Threatens Global Helium Supply," Chemical & Engineering News, 2026.
- Doloresz Katanich, "The Largest Energy Security Threat in History Is about to Push Oil Prices Further Up, IEA Warns," Euronews, 14 Nisan 2026, <https://www.euronews.com/business/2026/04/14/the-largest-energy-security-threat-in-history-is-about-push-oil-prices-further-up-iea-warn>
- Dünya Bankası, *World Development Indicators (2026)*, <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- Geoffrey Smith, "Iran War Drives Eurozone Inflation up to 2.x Percent in March," Politico, 31 Mart 2026, <https://www.politico.eu/article/iran-war-drives-eurozone-inflation-up-to-2-x-percent-in-march/>
- Harry Dempsey, Camilla Hodgson, Kana Inagaki ve Leslie Hook, "Carmakers 'Panic Buy' Aluminium Amid Fears of Shortages," *Financial Times*, 1 Nisan 2026.
- IEA Başkanı Fatih Birol: Petrol Krizinde Normale Dönüş 2 Yılı Bulabilir." Habertürk. Erişim 14 Nisan 2026. <https://www.haberturk.com/iea-baskani-fatih-birol-petrol-krizinde-normale-donus-2-yili-bulabilir-3877158-ekonomi>
- International Energy Agency, "Energy Statistics," 2025, <https://www.iea.org/data-and-statistics>
- International Energy Agency, Oil Market Report: Mart 2026. <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-march-2026>
- International Energy Agency, *World Energy Outlook 2024* (Paris: IEA, 2024).

International Energy Agency, *World Energy Outlook 2025* (Paris: IEA, 2025).

Investing.com, “IEA Chief: Current Oil and Gas Crisis Worse than 1973, 1979, 2002 Together,” 2026, <https://www.investing.com/news/stock-market-news/iea-chief-current-oil-and-gas-crisis-worse-than-1973-1979-2002-together-4599721>

Libby George, “Hedge Fund Borrowing Exposes Emerging Markets to Greater Iran War Risk, Says IMF,” *The Guardian*, 7 Nisan 2026, <https://www.theguardian.com/business/2026/apr/07/emerging-economies-greater-risk-high-interest-currency-shocks-iran-war-imf>

Libby George, “Hot Money Increasingly Dominates Emerging Markets Financing, Raising Risks, IMF Says,” *Reuters*, 7 Nisan 2026, <https://www.reuters.com/business/hot-money-increasingly-dominates-emerging-markets-financing-raising-risks-imf-2026-04-07>

Mary Svenstrup, Nico Martinez ve Clemence Landers, “Will the Iran War Be the Breaking Point for Vulnerable Countries?” *Center for Global Development*, 20 Mart 2026, <https://www.cgdev.org/blog/will-iran-war-be-breaking-point-vulnerable-countries>

Natalie Sherman, “Soaring Pump Prices Drive US Inflation to Highest Level in Almost Two Years,” *BBC News*, 10 Nisan 2026, <https://www.bbc.com/news/articles/cde56g80xp5o>

OPEC, *Annual Statistical Bulletin 2024* (Viyana: OPEC, 2024).

Sam Meredith ve Emma Graham, “The Two Oil Pipelines Helping Saudi Arabia and UAE Bypass the Strait of Hormuz,” *CNBC*, 12 Mart 2026, <https://www.cnb.com/2026/03/12/the-two-oil-pipelines-helping-saudi-arabia-and-uae-bypass-the-strait-of-hormuz.html>

Sara Silano, “Q2 European Bonds Outlook: Will the Bond Market Rebound from Iran War Selloff?” *Morningstar*, 9 Nisan 2026, <https://global.morningstar.com/en-gb/bonds/q2-european-bonds-outlook-will-bond-market-rebound-iran-war-selloff>

Sylvia Pfeifer, Camilla Hodgson ve Ryotaro Satoh, “Carriers Tighten Belts as Jet Fuel Prices Soar,” *Financial Times*, 2 Nisan 2026.

Uluslararası Alüminyum Enstitüsü, 2024, <https://international-aluminium.org/statistics/primary-aluminium-production>

UNCTAD, “From Gas to Grain: Fertilizer Disruptions Raise Risks for Food Security and Trade,” 30 Mart 2026, <https://unctad.org/news/gas-grain-fertilizer-disruptions-raise-risks-food-security-and-trade>

Prof. Dr. Murat Aslan

Murat Aslan, lisans eğitimini 1993 yılında Hacettepe Üniversitesi Finans Bölümü'nde birincilikle tamamladı. Yüksek lisansını 1997'de The American University'de, doktorasını ise 2004'te George Mason University Ekonomi Bölümü'nde aldı. Akademik kariyerine George Mason University'de başlayan Aslan, 2004-2011 yılları arasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde görev yaptı. 2011'de Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'ne geçti ve 2017'de profesör oldu. 2018-2020 yılları arasında bölüm başkanlığı yaptı; 2022'den itibaren aynı görevi sürdürmektedir. Türkçenin yanı sıra ileri düzey İngilizce ve temel düzey Farsça bilmektedir.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin 2'nci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

Hürmüz Boğazı Krizi: Küresel Ekonomide Enerji Şoku ve Sistemik Kırılğanlıklar

Prof. Dr. Murat Aslan

Bu çalışma, Hürmüz Boğazı'nda yaşanan krizin küresel ekonomi üzerindeki etkilerini çok katmanlı bir çerçevede analiz ediyor. Petrol ve doğalgaz piyasalarında ortaya çıkan arz kesintilerinin yalnızca fiyat artışlarıyla sınırlı kalmadığını; enerji akış mekanizmaları, rafine ürün piyasaları ve finansal sistem üzerinden genişleyen bir etki alanı yarattığını ortaya koyuyor. Bu bağlamda çalışma, enerji şokunun klasik arz-talep dengesi ötesinde, küresel ekonomik sistemin işleyişine içkin yapısal kırılğanlıkları görünür kıldığını gösteriyor.

Metin, özellikle rafineri sistemindeki uyumsuzlukların ve enerji akışındaki kesintilerin rafine ürün piyasalarında etkileri derinleştirdiğini; bu durumun ulaştırma maliyetleri, ticaret akımları ve enflasyon dinamikleri üzerinden reel ekonomi üzerinde belirgin baskılar oluşturduğunu ortaya koyuyor. Bunun yanı sıra çalışma, finansal piyasalarda artan belirsizlik, sermaye hareketlerindeki oynaklık ve dış denge üzerindeki baskılar aracılığıyla enerji şokunun makroekonomik istikrarı çok boyutlu biçimde etkilediğini analiz ediyor.

Çalışma, krizin en çok enerji ithalatçısı sanayi ekonomilerini, finansal kırılğanlığı yüksek gelişmekte olan ülkeleri ve işçi dövizlerine bağımlı ekonomileri etkilediğini ortaya koyarken, mevcut sürecin yalnızca kısa vadeli bir arz şoku olmadığını, küresel ekonomik sistemde daha derin ve kalıcı bir dönüşümün işaretlerini taşıdığını vurguluyor.